

ԱՐԹՈՒՐ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

ԵՊՀ քաղաքացիական իրավունքի ամբիոնի ասպիրանտ

ԿՈՈՊԵՐԱՏԻՎՆԵՐԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՄԿՁԲՈՒՆՔՆԵՐԸ

Հոդվածը նվիրված է կոոպերատիվների գործունեության սկզբունքներին. նկարագրված է սկզբունքների իրավական բնույթը:

Աշխատանքում ներկայացված են Եվրոպական միությունում գործող կոոպերատիվ սկզբունքները և ԱՄՆ-ում դրանց առկա կարգավորումները: Ուսումնասիրվում են նաև սկզբունքների տեսակները և դրանցից յուրաքանչյուրի առանձնահատկությունները: Հաշվի առնելով սկզբունքների օրենսդրական ամրագրման կարևորությունը՝ առաջարկվում է օրենսդրորեն Կոոպերատիվների միջազգային դաշինքի կողմից ընդունված սկզբունքների և դրանց տեսակների հասկացությունը սահմանել՝ որպես ներպետական իրավունքի աղբյուր:

Հիմնաբառեր-կոոպերատիվ, կոոպերատիվների գործունեության սկզբունքներ, Կոոպերատիվների միջազգային դաշինք, բաց և ինքնակամ անդամություն, կոոպերատիվ արժեքներ:

Կոոպերատիվների գործունեությունը հիմնված է այնպիսի արժեքների վրա, ինչպիսիք են՝ անդամների կողմից միմյանց աջակցությունը, ժողովրդավարությունը, հավասարությունը, անաչառությունը, սոցիալական պատասխանատվությունը, միասնությունը: Հենց այդ արժեքների հիման վրա էլ ձևավորվել են կոոպերատիվների գործունեության սկզբունքները:

Կոոպերատիվների սկզբունքները (այսուհետ նաև՝ սկզբունքներ) ուղեցույց են, որոնց միջոցով ապահովվում է կոոպերատիվ արժեքների գործնական կիրարկումը²: Սկզբունքները լավագույն արտացոլումն են՝ կոոպերատիվներին անդամության, դրանց կառավարման, համագործակցության, անդամների միջև եկամուտների բաշխման բնույթի³:

Կոոպերատիվ սկզբունքները առաջացել են շատ վաղ ժամանակներից, երբ ստեղծվել են առաջին Ռոչդեյլյան կոոպերատիվները: 1860 թվականին սահմանվեցին առաջին սկզբունքները⁴: Չնայած սկզբունքները մեծ զարգացում են ապրել, այնուամենայնիվ, նրանք չեն կորցրել իրենց բնորոշ սկզբնական և հիմնական հատկությունները:

Սկզբունքներն անցել են զարգացման և կատարելագործման երկարատև ժամանակահատված: Տարբեր երկրներում ընդունվել են տարբեր տեսակի կոոպերատիվների գործունեության սկզբունքներ: Այսպես՝ Մեծ Բրիտանիայում՝ սպառողական, Ֆրանսիայում՝ արտադրական, Գերմանիայում՝ վարկային-խնայողական կոոպերատիվների սկզբունքներ և այլն: Կոոպերատիվների զարգացումը և տարածումը ստիպեց մշակել և ընդունել նոր սկզբունքներ: Կոոպերատիվների միջազգային դաշինքի ստեղծումից հետո այդ սկզբունքները վե-

րանայվեցին: Դաշինքը սկզբունքները նախ ընդունեց 1937 թվականին, ապա՝ 1966-ին, իսկ սկզբունքների վերջնական տարբերակը ընդունվեց 1995 թվականին, որը գործում է մինչ օրս: Ի սկզբանե գործել են 8 սկզբունքեր, որոնք 1995թ-ին Կոոպերատիվների միջազգային դաշինքի կողմից խմբագրվելուց և ընդունվելուց հետո դարձան յոթը⁵:

Սկզբունքների ընդունումը նպատակ ուներ սահմանել կոոպերատիվների միասնական բնույթն ու հասկացությունը: Ներկայումս Եվրոպական միությունում՝ ուսումնասիրություններ են կատարվում Սկզբունքները կատարելագործելու և ԵՄ-ում կոոպերատիվների նոր սկզբունքներ ընդունելու համար⁶: Աշխատանքի միջազգային դաշինքի կողմից ինկորպորացիայի ենթարկվելուց հետո Կոոպերատիվների միջազգային դաշինքի կողմից ընդունված կոոպերատիվ սկզբունքները դարձան նաև կոոպերատիվ իրավունքի պաշտոնական աղբյուր: Այսօր էլ կան երկրներ, որոնք իրենց ազգային օրենսդրությամբ ամրագրում են կոոպերատիվների սկզբունքները:

Կոոպերատիվ սկզբունքների բազում բնորոշումներից առավել հաջողված ենք համարում հետևյալը.

«Սկզբունքները՝ կոոպերատիվի անդամի, նրա մարմինների գործունեության օրինակելի ձևերն են: Սկզբունքները՝ կոոպերատիվների անդամության, դրանց կառավարման, համագործակցության, անդամների միջև եկամուտների բաշխման կարգի ելակետային դրույթներն են:»:

Ինչպես ցույց է տալիս զարգացած երկրների փորձը՝ կոոպերատիվ սկզբունքների ամրագրումը ունի նաև կարևոր գործնական նշանակություն,

մասնավորապես.

1. Սկզբունքները հաշվի են առնում կոոպերատիվների մասին օրենսդրության, ինչպես նաև՝ կոոպերատիվների կանոնադրությունը մշակելիս, քանի որ կոոպերատիվ սկզբունքներից անգամ մեկի խախտումը կարող է հանգեցնել ամբողջ կոոպերատիվ համակարգի փլուզման:

2. Կոոպերատիվները իրենց գործունեությունը իրականացնում են կոոպերատիվ սկզբունքներին համապատասխան, որոնք կոոպերատիվների համար համարվում են «համաշխարհային ստանդարտներ»:

3. Սկզբունքների շնորհիվ է, որ կոոպերատիվները ձեռք են բերում յուրօրինակ կազմակերպարավակ կառուցվածք⁸:

Կոոպերատիվների միջազգային դաշինքի կողմից ընդունված և բազմաթիվ երկրների իմպլիմենտացված սկզբունքները հետևյալներն են.

1. **Քաց և կամավոր անդամակցություն.** Կոոպերատիվները կամավոր միավորումներ են, բաց են բոլորի համար, ովքեր ցանկանում են անդամակցել նրանց: Ինչպես կոոպերատիվին անդամագրվելը, այնպես էլ անդամությունը դադարեցնելը կամավոր է և ազատ: Կոոպերատիվի անդամ կարող է դառնալ ցանկացած անձ, ով՝ կոոպերատիվին անդամակցելով, ցանկանում է ունենալ իրավունքներ և պատասխանատվություն կրել: Անձին կոոպերատիվ անդամագրելիս՝ արգելվում է խտրականությունը՝ սեռային, սոցիալական, ռասայական, կրոնական և քաղաքական նկատառումներով: Կոոպերատիվը համարվում է կենսունակ միայն այն պարագայում, երբ ստանում է իր անդամների աջակցությունը, և վերջիններս շահագրգռված են նոր անդամներ ներգրավելու գործում: Հենց անդամների ակտիվությունն է կանխորոշում կոոպերատիվի հաջողությունը⁹: Սակայն, բաց և ինքնակամ անդամությունը չի ենթադրում, որ կոոպերատիվը կարող է ներգրավել անսահմանափակ թվով անդամների. յուրաքանչյուր կոոպերատիվ, իր ստեղծման պահից, պետք է գիտակցի իր հնարավոր պոտենցիալը¹⁰:

2. **Կոոպերատիվների կառավարումը ժողովրդավարական հիմունքներով.** Կոոպերատիվները ժողովրդավարական կազմակերպություններ են, որոնք ղեկավարվում են իրենց անդամների կողմից: Կոոպերատիվի յուրաքանչյուր անդամ ակտիվորեն մասնակցում է կոոպերատիվի կառավարմանը և որոշումների կայացմանը: Կոոպերատիվի յուրաքանչյուր անդամ պատասխանատու է բոլոր անդամների առաջ: Կոոպերատիվներում գործում է «մեկ անդամ՝ մեկ ձայն» սկզբունքը, կառավարման

մարմինները պատասխանատու են բոլոր անդամների առաջ: Իհարկե, բիզնես գործունեությամբ զբաղվող կազմակերպությունում գրեթե անհնար է բոլոր անդամների համատեղ ղեկավարումը, սակայն կոոպերատիվի կառավարման մոդելի յուրաքանչյուր կայանում է նրանում, որ յուրաքանչյուր անդամ պետք է իր մասնակցությունը ունենա բիզնեսի կառավարողների և կոոպերատիվի անունից հանդես գալու իրավասությամբ օժտված անձանց ընտրության գործում¹¹: Այդ պատճառով էլ կոոպերատիվի անդամների իրավունքները հավասար են կառավարման մարմին ընտրելու, կոոպերատիվի գործունեության նպատակները սահմանելու և փոխելու, կառավարման մարմինների գործունեությունը վերահսկելու գործում: Այս սկզբունքը իր լավագույն արտացոլումն է ունեցել կոոպերատիվի անդամների ընդհանուր ժողովում, որտեղ յուրաքանչյուր անդամ, անկախ իր մասնակցության չափից և ձևից, ունեցավ մեկ ձայնի իրավունք:

3. **Անդամների տնտեսական մասնակցությունը.** Անդամները կատարում են վճարումներ կոոպերատիվին անդամակցելու, կոոպերատիվների գործունեության, ինչպես նաև տնտեսական հիմք ապահովելու համար՝ փայլավճար (ընդգծումը մերն է): Կոոպերատիվի եկամուտը բաշխվում է անդամների միջև՝ ըստ աշխատանքային մասնակցության: Անդամների ստացած շահույթի մի մասը մնում է կոոպերատիվի ներսում, որը հիմնականում ուղղվում է անբաժանելի ֆոնդերի ավելացմանը:

4. **Ինքնակառավարում և անկախություն.** Կոոպերատիվները ինքնավար կազմակերպություններ են, որոնք կառավարվում են իրենց անդամների կողմից: Եթե կոոպերատիվները համագործակցում են այլ կազմակերպությունների հետ, այդ թվում՝ պետության, կամ ներգրավում են ֆինանսական միջոցներ արտաքին աղբյուրներից, ապա դա անում են՝ առանց իրենց անկախությունը խաթարելու¹²: Այդ իսկ պատճառով էլ Կոոպերատիվների միջազգային դաշինքը նշել է, որ կոոպերատիվի կայացման գործում 4-րդ՝ ինքնակառավարման և անկախության սկզբունքի պահպանումը թերևս ամենակարևորն է¹³:

5. **Կրթության, վերապատրաստման և տեղեկատվության ապահովում.** Կոոպերատիվները ապահովում են իրենց անդամների կրթությունը և վերապատրաստումը, կոոպերատիվի գործունեության մասին տեղեկատվությունը պետք է հասանելի լինի իր անդամներին: Տեղեկատվության ապահովումը իրենից ենթադրում է նաև կոոպերատիվի առավելությունների և դրական կողմերի ներկայացում հասարակությանը, հատկապես՝ երիտասարդ-

ներին: Կրթության ապահովումը իրենից ենթադրում է նաև կոոպերատիվի նոր անդամների ուսուցումը, վերջիններիս իրավունքները և պարտականությունները պատշաճ ներկայացնելը, ինչպես նաև թիմային մտածելակերպի սերմանումը կոոպերատիվների անդամների մեջ: Կոոպերատիվի կառավարման մարմիններում ներգրավված անդամները պետք է իրազեկված լինեն այլ անդամների առջև ունեցած իրենց պարտավորությունների մասին: Հարկ է նկատել նաև, որ տեղեկատվության բացահայտումը և թափանցիկությունը նախատեսված է Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպության կողմից ընդունված կորպորատիվ կառավարման սկզբունքների ցանկում¹⁴: Ընդ որում, տեղեկատվությունը պետք է ներառի ինչպես ֆինանսական, այնպես էլ ընկերության նպատակների, մասնակիցների իրավունքների և այլնի մասին:

6. Կոոպերատիվների համագործակցություն.

Իր անդամների կարիքները լավագույնս բավարարելու և կոոպերացիայի զարգացմանը նպաստելու համար՝ կոոպերատիվները պարտավոր են համագործակցել միմյանց հետ շրջանային, տարածաշրջանային, ազգային և միջազգային մակարդակներում: Կոոպերատիվները հաճախ միավորվում են՝ ստեղծելով միություններ, որոնք գրականության մեջ անվանվում են կոոպերատիվների կոոպերատիվներ, կամ՝ երկրորդ մակարդակի կոոպերատիվներ: Այսինքն՝ կոոպերատիվ, որին անդամակցում են ֆիզիկական անձինք և առնվազն մեկ իրավաբանական անձ՝ կոոպերատիվ: Իսկ կոոպերատիվի համագործակցության երրորդ մակարդակն իրենից ենթադրում է առնվազն մեկ երկրորդ մակարդակի կոոպերատիվի ներգրավում: Կոոպերատիվների համագործակցությունը թույլ է տալիս առավել արդյունավետ ներկայացնելու անդամների շահերը համայնքային և պետական մակարդակում՝ միևնույն ժամանակ կոոպերացիան դարձնելով ավելի ուժեղ:

7. Հոգատարությունը համայնքի հանդեպ.

Իր անդամների կարիքները բավարարելուց զատ կոոպերատիվները քայլեր են ձեռնարկում համայնքում տնտեսության զարգացման, աշխատատեղերի ստեղծման համար, ինչն էլ ավելի է ընդգծում դրանց սոցիալական բնույթը: Կոոպերատիվների անդամները իրենք են որոշում՝ ինչպես և ինչ չափով կոոպերատիվի միջոցները ուղղել համայնքային խնդիրների կարգավորմանը: Յոթերորդ սկզբունքը՝ որպես սկզբունք իրավական ամրագրում ստանալուց բացի, իր անուղղակի արտացոլումն է գտել նաև մի շարք երկրների օրենսդրություններում:

Այսպես՝ Գերմանիայի օրենքը սահմանում է, որ կոոպերատիվի լուծարումից հետո նրա միջոցները ուղղվում են նրա պարտավորությունները կատարելուն, իսկ մնացած միջոցները՝ այն համայնքի զարգացմանը, որտեղ գործունեություն է իրականացնում տվյալ կոոպերատիվը¹⁵: «Գյուղատնտեսական կոոպերատիվների մասին» ՀՀ օրենքը ևս նախատեսում է այդպիսի կարգավորում, մասնավորապես, Օրենքի 26-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 4-րդ կետի համաձայն՝ կոոպերատիվի լուծարման դեպքում պարտատերերի պահանջները բավարարելուց հետո անբաժանելի ֆոնդի միջոցները ուղղվում են համայնքի զարգացմանը:

Ամփոփելով վերը նշված յոթ սկզբունքների նկարագիրը՝ հարկ է նկատել, որ մասնագիտական գրականության մեջ կարծիք կա, թե կոոպերատիվների գործունեության սկզբունքները լիովին պահպանելը, հատկապես սկզբնական շրջանում, գրեթե անհնար է: Սակայն, սկզբունքների պահպանումը պետք է ուղենիշ լինի յուրաքանչյուր կոոպերատիվի համար, որպես իր նպատակին հասնելու ճանապարհ, և հենց սկզբունքների ամբողջությունն ու նրանց պահպանումն է թույլ տալիս ընդգծել կոոպերատիվների տարբերությունը այլ իրավաբանական անձանցից¹⁶:

Կոոպերատիվ սկզբունքների ամերիկյան մոդելը մի փոքր տարբերվում է Կոոպերատիվների միջազգային դաշինքի կողմից ընդունված սկզբունքներից: Ամերիկյան սկզբունքները հետևյալն են.

1. Օգտագործող-սեփականատեր սկզբունք. Կոոպերատիվները ղեկավարվում են օգտագործողների կողմից:
2. Օգտագործող-ղեկավարող սկզբունք. Կոոպերատիվները ղեկավարվում են այն անձանց կողմից, ովքեր օգտագործում են այն:
3. Օգտագործող-շահառու սկզբունքը. Կոոպերատիվների ստացված շահույթը բաշխվում է օգտագործողների (անդամների) միջև՝ ըստ մասնակցության չափի¹⁷:

Միացյալ Նահանգներում առանձնացված են նաև սկզբունքներ, որոնք կապված են կոոպերատիվների գործարարական (բիզնես) գործունեության հետ: Այդ սկզբունքները հետևյալն են.

Ինքնարժեքային գին. Գյուղատնտեսական կոոպերատիվն իր անդամներին գյուղատնտեսական ապրանքներ է մատակարարում ինքնարժեքով, գումարած «մարժա» (վերադիր) սկզբունքով, որը ծածկում է կոոպերատիվի գործառնական ծախսերը և ապահովում է ավելցուկ: Ավելցուկը օգտագործվում է անդամներին պարգևավճարներ տալու և որոշ չնախատեսված ծախսերի համար:

ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

Ավելցուկի միայն մի մասը կարող է դիտվել որպես շահույթ: Շահույթը, որպես կանոն, պահվում է պահուստային ֆոնդերում կոոպերատիվի ապագա ծրագրերի իրականացման համար, ինչը շատ կարևոր է, քանի որ զարգացող երկրներում ստեղծվող կոոպերատիվները հաճախ դժվարանում են ֆինանսական ռեսուրսներ հայթայթելու հարցում:

Համամասնության սկզբունք. Այս սկզբունքը գործում է նոր սերնդի այն կոոպերատիվներում, որտեղ «մեկ անդամ՝ մեկ ձայն» սկզբունքը փոխարինվել է որոշակի ներդրումների ավելացման հետ, համամասնորեն ձայները ավելացնելու դրույթով, ինչը դրսևորվում է թե՛ կառավարչական որոշումների ընդունման, թե՛ օգուտների բաշխման հարցում: «Մեկ անդամ՝ մեկ ձայն» սկզբունքը կարող է խոչընդոտ հանդիսանալ առանձին ֆերմերների և ներդրողների կողմից կոոպերատիվին անդամագրվելու համար, քանի որ նրանց նյութական մասնակցությունն ավելի շատ է, հետևաբար, ավելի շատ է նաև ռիսկը: Կարծում ենք, որ նման մոտեցման օրենսդրական ամրագրումը մեր իրավական համակարգում կնպաստի գյուղատնտեսական կոոպերատիվներում ներդրումների ներգրավմանը: Սակայն, մեր կարծիքով, անհրաժեշտ է օրենքով սահմանել նաև առավելագույն ձայների քանակ (օրինակ՝ ընդհանուր ձայների մինչև 25 տոկոսը՝ կախված ֆինանսական մասնակցությունից), որպեսզի չխաթարվի կոոպերատիվների էությունը, ինչպես նաև չտուճահարվեն կոոպերատիվի մյուս անդամների իրավունքները: Այսպիսի անդամները պետք է ունենան փոխկապակցված անձի կարգավիճակ:

Ինքնաֆինանսավորման սկզբունք. Կոոպերատիվները, որպես կանոն, իրենք են ծածկում իրենց վնասները և ֆինանսավորում զարգացման ծախսերը¹⁸:

Ամփոփելով վերոգրյալը՝ կարծում ենք, որ մեր օրենսդրությամբ ևս անհրաժեշտ է ամրագրել Կոոպերատիվ միջազգային դաշինքի կողմից ընդունված կոոպերատիվ 7 սկզբունքները, ինչը կունենա կարևոր գիտագործնական նշանակություն, մասնավորապես՝ սկզբունքների իրավական ամրագրումը: Այն կարևոր նշանակություն կունենա որպես իրավունքի աղբյուր և կոոպերատիվներին վերաբերող իրավական ակտերը մշակելիս սկզբունքները կընդունվեն որպես ելակետ իրավական նորմերի մշակման գործում: Սկզբունքների իրավական ամրագրումը կընդգծի կոոպերատիվների յուրօրինակությունը այլ իրավաբանական անձանց շրջանակում: Սկզբունքների ամրագրման գործնական նշանակությունը կկայանա նրանում, որ կոոպերատիվները ստիպված կլինեն իրենց գործունեության

ընթացքում առաջնորդվել Սկզբունքներով, ինչն էլ կնպաստի կոոպերացիայի զարգացմանը՝ վերջինիս միջազգային չափանիշներին և ոգուն համահունչ: Սկզբունքների գործնական նշանակությունը կայանում է նաև նրանում, որ դրանք կոչված են աջակցելու կոոպերատիվների կառավարմանը իրավական կարգավորման ինստիտուցիոնալ շրջանակների գնահատման և կատարելագործման հարցում քաղաքականություն մշակող պատասխանատու անձանց՝ նպատակ ունենալով ապահովել տնտեսական արդյունավետություն, կայուն աճ և ֆինանսական կայունություն: Սկզբունքները կոչված են ապահովելու՝ «գալումների և հակակշիռների» համակարգի արդյունավետ կիրարկումը:

Վերոգրյալը հաշվի առնելով՝ առաջարկվում է. «Գյուղատնտեսական կոոպերատիվների մասին» ՀՀ օրենքը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ՝ 4.1-րդ հոդվածով.

«1. Սկզբունքը կոոպերատիվի անդամի, նրա մարմինների գործունեության օրինակելի ձևն է: Սկզբունքները կոոպերատիվների անդամության, դրանց կառավարման, համագործակցության, անդամների միջև եկամուտների բաշխման կարգի ելակետային դրույթներն են:

2. Կոոպերատիվի գործունեության սկզբունքներն են.

1. բաց և կամավոր անդամությունը,
2. կոոպերատիվների կառավարումը ժողովրդավարական հիմունքներով,
3. անդամների տնտեսական մասնակցությունը,
4. ինքնակառավարումը և անկախությունը,
5. կրթության, վերապատրաստման և տեղեկատվության ապահովումը,
6. կոոպերատիվների համագործակցությունը միմյանց միջև,
7. հոգատարությունը համայնքի հանդեպ:»:

¹ Տե՛ս, The U.S. Department of Agriculture (USDA) Research Report 231, Comparing Cooperative Principles of the U.S. Department of Agriculture and the International Cooperative Alliance, June 2014, էջ 4:
² Տե՛ս, Guy Tchami “Handbook on Cooperatives for use by Workers’ Organizations” © International Labour Organization 2007.
³ Տե՛ս, Макаренко А. П. «Теория и история кооперативного движения»:Учебное пособие. М.1999, С. 85.
⁴ Տե՛ս, The U.S. Department of Agriculture (USDA) Research Report 231, Comparing Cooperative Principles of the U.S. Department of Agriculture and the International Cooperative Alliance, June 2014, էջ 1:
⁵ Տե՛ս, International Co-operative Alliance: Statement on the Co-operative Identity (1995).
⁶ Տե՛ս, SGECOL.Study Group On European Cooperative Law-Draft principles of European cooperative law.PECOL-May 2015, էջ 4:
⁷ Տե՛ս, Макаренко А. П. «Теория и история кооперативного движения»:Учебное пособие. М.1999, С. 85.
⁸ Տե՛ս, Вахитов К. И. «История потребительской кооперации России», М. 2008, С. 32:
⁹ Տե՛ս, Hans-H. Münkner and Rolf Trodin: Organised Self-help to solve Housing Problems (Marburg, 1999).
¹⁰ Տե՛ս, Guy Tchami “Handbook on Cooperatives for use by Workers’ Organizations” © International Labour Organization 2007, էջ 15:
¹¹ Տե՛ս, նույն տեղում:
¹² Տե՛ս, նույն տեղում:
¹³ Տե՛ս, նույն տեղում էջ 18:
¹⁴ G20/SՀԶԿ «Կորպորատիվ կառավարման սկզբունքներ» Եր.: Կորպորատիվ Կառավարման Կենտրոն, 2016թ., էջ 45:
¹⁵ Տե՛ս, Germany Cooperative societies act 1973, with regulations for the registration of cooperative societies, passed on 1 May 1889, հոդված 155-րդ:
¹⁶ Տե՛ս, Guy Tchami “Handbook on Cooperatives for use by Workers’ Organizations”. International Labour Organization 2007, էջ 19:
¹⁷ Տե՛ս, Rural Cooperative business service, agricultural cooperative in the 21st century, (Cooperative Information Report No. 60, 2002):
¹⁸ Տե՛ս, նույն տեղում:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. ՀՀ քաղաքացիական օրենսգիրք ՀՀՊՏ 1998.08.10/17(50):
2. ՀՀ օրենքը «Գյուղատնտեսական կոոպերատիվների մասին» ՀՀՊՏ 2015.12.30/91(1180):
3. G20/SՀԶԿ «Կորպորատիվ կառավարման սկզբունքներ» Երևան, Կորպորատիվ Կառավարման Կենտրոն, 2016թ.:
4. Макаренко А. П. “Теория и история кооперативного движения”:Учебное пособие. М.1999.
5. Вахитов К. И. “История потребительской кооперации России”, М. 2008:
6. The U.S. Department of Agriculture (USDA) Research Report 231, Comparing Cooperative Principles of the U.S. Department of Agriculture and the International Cooperative Alliance, June 2014:
7. Guy Tchami “Handbook on Cooperatives for use by Workers’ Organizations” . International Labour Organization 2007:
8. International Co-operative Alliance: Statement on the Co-operative Identity (1995).
9. SGECOL.Study Group On European Cooperative Law-Draft principles of European cooperative law.PECOL-May 2015:
10. Hans-H. Münkner and Rolf Trodin: Organised Self-help to solve Housing Problems (Marburg, 1999).
11. Germany Cooperative societies act 1973, with regulations for the registration of cooperative societies, passed on 1 May 1889:
12. Rural Cooperative business service, agricultural cooperative in the 21st century, (Cooperative Information Report No. 60, 2002):

Արտուր Վարդանյան

Аспирант кафедры гражданского права ЕГУ

РЕЗЮМЕ

Принципы кооперативной деятельности

В статье анализируется правовая сущность принципов кооперативной деятельности.

В статье были указаны виды кооперативных принципов в разных развитых странах Европейского союза, а также в США, рассматривается правовая природа каждого из принципов. Учитывая важность принципов нами был предложен внести законодательные изменения, и юридически закрепить принципы, принятые международным кооперативным альянсом, как источник кооперативного права.

Ключевые слова- Кооператив, принципы кооперативной деятельности, Международный кооперативный альянс, открытое и добровольное членство, кооперативные ценности.

Artur Vardanyan

PhD student of YSU, Chair of Civil Law

SUMMARY

Principles of cooperative activities

The article analyzes the legal essence of the cooperative activity principles. In the article are mentioned the types of principles of cooperative activities in different developed countries of European Union and also in the United States. The legal essence of each principle is described. Realizing the importance of the principles we have suggested to make legislative changes, and fix the principles adopted by International Cooperative Alliance as a source of a cooperative law.

Key words- Cooperative, principles of cooperative activities, International Cooperative Alliance, open and voluntary membership, cooperative values.

Բնագիրը ներկայացվել է 07.04.2020թ.

Ընդունվել է տպագրության 28.04.2020թ.

Հոդվածը երաշխավորել է տպագրության (գրախոսել է)

իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Վ. Ավետիսյանը